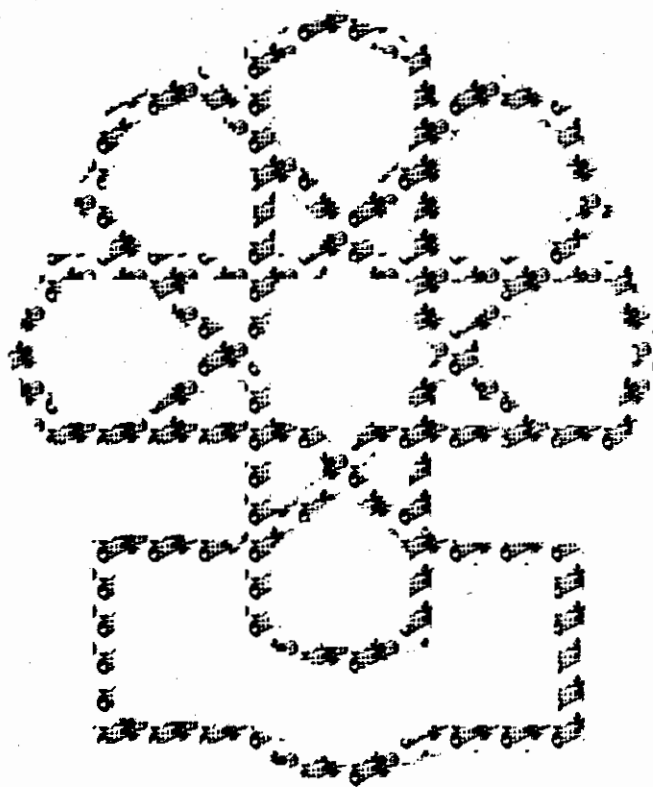

مروری بر پیش‌نویس اساسنامه گروه‌های دوستی پارلمانی

معاونت پژوهشی

آبان ۱۳۷۶

کار: دفتر بررسی‌های سیاسی - اجتماعی

این مطالعه حسب درخواست جناب آقای رئیس‌زاده
مدیرکل بین‌الملل و تشریفات مجلس انجام شده است.

کد گزارش: ۱۴۰۲۸۱۳

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

کتابخانه و واحد اسناد و اطلاع‌رسانی نارایی

شماره: ۷۸۴۰

تاریخ: ۷۶/۸/۲۷

بسمه تعالی

مروری بر پیش‌نویس اساسنامه گروه‌های دوستی پارلمانی

کد گزارش: ۱۴۰۲۸۱۳

فهرست مطالب

فصل اول- پیشینه	۲
بخش اول: تاریخچه تشکیل گروه‌های دوستی پارلمانی در مجلس شورای اسلامی	۲
بخش دوم: اسامی گروه‌های دوستی پارلمانی مجلس شورای اسلامی با کشورهای خارجی	۲
فصل دوم- نگرش حقوقی	۳
مقدمه توجیهی	۳
بخش اول: بیان مقاصد اساسنامه مزبور	۳
بخش دوم: ارزیابی مقاصد اساسنامه مزبور	۳
بخش سوم: هدایت به سمت اهداف کارآمدی اساسنامه	۴
بخش چهارم: تبیین آثار جنبی ناشی از اجرای اساسنامه مزبور	۶
بخش پنجم: پیشنهادها	۶

بخش اول - تاریخچه تشکیل گروه‌های دوستی پارلمانی در مجلس شورای اسلامی
 موضوع تشکیل گروه‌های دوستی پارلمانی از اواسط دوره چهارم مجلس مطرح بوده است. در آن دوره با پیشنهاد و درخواست چندین پارلمان از کشورهایی که به لحاظ سیاسی روابط تنگاتنگی با جمهوری اسلامی ایران داشته‌اند، طرح تشکیل گروه‌های دوستی با «ایران» مطرح شد.
 متعاقب آن آیین‌نامه تشکیل گروه‌های دوستی در سال ۱۳۶۸ به تصویب مجلس رسید و از آن تاریخ رسماً فعالیت گروه‌های دوستی در مجلس آغاز گردید. اولین گروه دوستی با «پاکستان» در همان سال تشکیل و به تدریج سایر گروه‌های دوستی پارلمانی با سایر کشورها نیز شکل گرفت.
 گروه‌های دوستی با توجه به آیین‌نامه داخلی، ضمن تشکیل جلسات ماهانه و بررسی آخرین وضعیت روابط دوجانبه توصیه‌های مورد نظر خود را به وزارت امور خارجه و سایر وزارتخانه‌های مربوطه ابلاغ نموده‌اند.

بخش دوم - اسامی گروه‌های دوستی پارلمانی مجلس شورای اسلامی با کشورهای خارجی

۱- ایران و آلمان	۱۸- ایران و سری لانکا
۲- ایران و آذربایجان	۱۹- ایران و سودان
۳- ایران و اسپانیا	۲۰- ایران و فرانسه
۴- ایران و ایرلند	۲۱- ایران و کره جنوبی
۵- ایران و ایتالیا	۲۲- ایران و کره شمالی
۶- ایران و اندونزی	۲۳- ایران و کانادا
۷- ایران و استرالیا	۲۴- ایران و کوبا
۸- ایران و اردن	۲۵- ایران و کویت
۹- ایران و اتریش	۲۶- ایران و لبنان
۱۰- ایران و برزیل	۲۷- ایران و گرجستان
۱۱- ایران و پاکستان	۲۸- ایران و لیبی
۱۲- ایران و ترکیه	۲۹- ایران و مالزی
۱۳- ایران و تاجیکستان	۳۰- ایران و مکزیک
۱۴- ایران و چین	۳۱- ایران و مجارستان
۱۵- ایران و رومانی	۳۲- ایران و ونزوئلا
۱۶- ایران و ژاپن	۳۳- ایران و هندوستان
۱۷- ایران و سوئد	۳۴- ایران و یونان

● مقدمه توجیهی

پیش‌نویس اساسنامه گروه‌های دوستی پارلمانی مشتمل بر ۴ فصل، ۳۸ ماده و ۱۵ تبصره می‌باشد. فصل اول به اهداف، فصل دوم به تشکیلات، فصل سوم به وظایف و فصل چهارم به امور مالی گروه‌های دوستی پارلمانی اشاره دارد. در ذیل به محورهای گوناگون نگرش حقوقی درباره پیش‌نویس اساسنامه گروه‌های دوستی پارلمانی پرداخته می‌شود:

● بیان مقاصد اساسنامه مزبور

مستفاد از متن و مقدمه توجیهی اساسنامه مزبور هدف از تنظیم آن عبارت است از تهیه اساسنامه گروه‌های دوستی پارلمانی به منظور استفاده از توان مجلس شورای اسلامی در تحقق اهداف سیاست خارجی کشور با اهداف ذیل:

- ۱- گسترش روابط پارلمانی؛
- ۲- ایجاد زمینه‌های لازم برای ارتقای روابط در زمینه‌های مختلف؛
- ۳- ارائه توصیه‌ها و پیشنهادها جهت بهره‌گیری از زمینه‌های موجود توسعه روابط و ارتقای آن به حد مطلوب؛
- ۴- بررسی و کشف زمینه‌های مناسب برای آشنایی ملت‌ها با تاریخ و فرهنگ یکدیگر؛
- ۵- ایجاد زمینه‌های لازم برای حل و فصل مشکلات فی‌مابین در شرایط بحرانی.

● ارزیابی مقاصد اساسنامه مزبور

این یک اصل اساسی عقلی و منطقی است که هر سازمان، نهاد یا گروهی باید قانونمند و دارای تشکیلات معین بوده و اهداف و وظایف کلی آن مشخص باشد. در غیر این صورت، نتیجه‌ای جز هرج و مرج و آشفتگی، اختلال و عدم استفاده مطلوب از منابع عاید نخواهد شد.

گروه‌های دوستی پارلمانی نیز از این قاعده کلی مستثنا نیستند و لذا باید با تشکیلاتی تثبیت شده، با وظایف مشخص در جهت نیل به اهدافی معین حرکت کنند. جایگاه سیاسی این گروه و نقش آن در توسعه مناسبات با کشورهای خارجی و ارتباطی که با اهداف و منافع ملی جمهوری اسلامی ایران دارد، بر ضرورت این امر می‌افزاید.

پیش‌نویس حاضر نیز در جهت تحقق این مقصود در قالب یک اساسنامه به تبیین و تعریف اهداف و وظایف گروه دوستی پارلمانی است. با توجه به تجربه عملی گروه دوستی پارلمانی مجلس شورای اسلامی ایران که حاصل سال‌ها تجارب می‌باشد، اساسنامه باید به نحو مطلوب تنظیم و تدوین شده باشد. نهایت این که نواقص جزئی دارد که در مباحث بعدی بررسی خواهد شد. لذا با توجه به مراتب فوق می‌توان گفت که اهداف اساسنامه کاملاً توجیه‌پذیر است.

● هدایت به سمت اهداف کارامدی اساسنامه

- پیش‌نویس اساسنامه مزبور حاوی ۴ فصل، ۳۸ ماده و ۱۵ تبصره می‌باشد.
- این فصول به بیان اهداف، تشکیلات و وظایف، اموال و دارایی‌ها، منابع مالی ارکان اداره کننده و غیره گروه‌های دوستی پارلمانی پرداخته است.
- همان‌گونه که اشاره شد: پیش‌نویس اساسنامه مزبور در مجموع به نحو مطلوب تنظیم و تدوین شده، اما نکات ذیل در خور توجه است:
- ۱- بند «ج» ماده ۱ این طور اصلاح شود:
«ارائه توصیه‌ها و پیشنهادهایی در جهت بهره‌گیری از زمینه‌های موجود توسعه روابط و ارتقای آن به سطحی مطلوب».
 - تبصره ۱- در بند «ج» ماده ۱ واژه «زمینه‌های» به جای «زمین‌های» گنجانده شود.
 - ۲- در بند «د» ماده ۱ به جای واژه «دو ملت»، واژه «ملت‌ها» گنجانده شود.
 - ۳- در بند «ه» ماده ۱ واژه «و فصل» بعد از واژه «حل» گنجانده شود.
 - ۴- در ماده ۲ فصل دوم، بعد از واژه «کمیسیون» واژه «مزبور» و بعد از واژه «هیئت‌رئیس» واژه «مجلس» قید گردد.
 - ۵- در ماده ۳ فصل دوم، بعد از واژه «دوره» واژه «بر» آورده شود.
 - ۶- در ماده ۴ فصل دوم، بعد از واژه بود [نقطه حذف] و [،] و سپس [و] آورده شود.
 - ۷- در ماده ۴ فصل دوم، لازم است برای جمله: «و عموم نمایندگان در صورت پذیرش اساسنامه گروه می‌توانند به عضویت حداکثر دو گروه درآیند».
اولاً؛ تبصره‌ای آورده شود.
ثانیاً؛ در این تبصره تفسیر معینی از این جمله بیان گردد که منظور چیست؟
 - ۸- در ماده ۶ فصل دوم، در جمله آخر:
«امور آن به گروه دولتی کشورهای همجوار واگذار می‌شود».
اولاً؛ معلوم نیست که فقدان گروه دوستی برخی از کشورها لزوماً از کشورهای همسایه باشد.
ثانیاً؛ لازم است این جمله این طور نگارش شود:
«امور آن به گروه دوستی کشورهای مذکور پیشنهاد گردد».
 - ۹- در ماده ۷ فصل دوم بعد از واژه «رؤساء» واژه‌های «بدین منظور» قید گردد تا هدف از تشکیل شورای رؤسای گروه‌های دوستی معین شود.
 - ۱۰- ماده ۹ فصل دوم، بدین شرح اصلاح گردد:
«بایاد در اولین جلسه رسمی هر گروه دوستی، که حداقل نصف به اضافه یک نفر از اعضا حضور داشته باشند؛ هیئت رئیس مرکب از رئیس، نایب رئیس، منشی و خزانه‌دار انتخاب شوند».
 - ۱۱- ماده ۱۰ فصل دوم بدین شرح اصلاح گردد:
«شورای رؤسای گروه‌ها در نخستین جلسه جهت هماهنگی در تشکیل جلسات و تنظیم پیشنهادها و تهیه دستور جلسات شورا دو نفر را به عنوان رئیس و نایب رئیس شورا انتخاب نماید».
 - ۱۲- در تبصره ۱ ماده ۲ فصل دوم، در ماده ۱۱ همان فصل لازم است یا از واژه «اعلان» یا از واژه «اعلام»

استفاده گردد، اما در مقایسه مفاد پیش نویس حاضر دو واژه «اعلان» و «اعلام» آمده که قدری ناخوشایند می باشد.

- ۱۳- لازم است در ماده ۱۴ فصل دوم بعد از ماده ۱۴ (-) گذاشته شود.
- ۱۴- در ماده ۱۵ فصل دوم آیا لازم نیست که واژه «موجه» بعد از «عذر» آورده شود؟
- ۱۵- در ماده ۱۶ فصل دوم قبل از واژه «حسب»، واژه «بر» آورده شود.
- ۱۶- در ماده ۱۸ فصل دوم نیز قبل از واژه «حسب»، واژه «بر» آورده شود.
- ۱۷- در ماده ۱۹ فصل دوم لازم است بعد از ماده ۱۹ [-] گذاشته شود.
- ۱۸- در ماده ۲۰ فصل دوم واژه «باید» بعد از واژه «کتاباً» آورده شود.
- ۱۹- در تبصره مربوط به ماده ۲۴ فصل سوم قبل از واژه «حسب»، واژه «بر» آورده شود.
- ۲۰- در ماده ۲۵ فصل سوم بعد از واژه «مراتب» واژه «خود» آورده شود.
- ۲۱- در ماده ۲۷ فصل سوم بعد از واژه غلط «اطلات» واژه «اطلاعات» آورده شود.
- ۲۲- در ماده ۲۷ فصل سوم [-] حذف و [و] آورده شود.
- ۲۳- در ماده ۲۷ فصل سوم به جای واژه [به] واژه [با] آورده شود.
- ۲۴- ماده ۲۸ فصل سوم این طور اصلاح شود:
- «دبیرخانه گروه های دوستی موظف است موجبات ارسال آخرین گزارش های مهم واصله از سفارتخانه های جمهوری اسلامی ایران در هر کشور را از طریق وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران برای گروه های دوستی فراهم آورد.»
- ۲۵- در ماده ۲۹ فصل سوم بعد از واژه تهیه [و] حذف و [و] آورده شود.
- ۲۶- در ماده ۳۰ فصل سوم منخفف جمهوری اسلامی ایران بدین شرح «ج.ا.ایران» آورده شود.
- ۲۷- ماده ۳۱ فصل سوم بدین شرح اصلاح گردد:
- «مسئولیت پذیرایی و هماهنگی های لازم برای دیدار گروه های مقابل از ج.ا.ایران بر عهده اداره کل بین الملل و تشریفات مجلس شورای اسلامی و گروه ذی ربط خواهد بود.
- ۲۸- در ماده ۳۲ فصل سوم بعد از واژه رئیس [...] حذف و [و] آورده شود.
- ۲۹- در ماده ۳۴ فصل سوم واژه «قرار دهند» به واژه «قرار دهد» اصلاح گردد.
- ۳۰- در ماده ۳۵ فصل چهارم به جای واژه غلط «تامنیو» واژه «تأمین» و [و] گذاشته شود.
- ۳۱- تبصره مربوط به ماده ۳۵ فصل چهارم بدین شرح اصلاح گردد:
- «موارد هزینه با تأیید رئیس گروه و توسط خزانه دار یا جانشین وی پرداخت و صورت هزینه ها و اسناد مربوطه توسط وی تنظیم و به کارپردازی مجلس شورای اسلامی تقدیم خواهد شد.»
- ۳۲- در ماده ۳۶ فصل چهارم لازم است که بعد از ماده ۳۶ [-] آورده شود.
- ۳۳- در ماده ۳۶ فصل چهارم بدین شرح اصلاح گردد:
- «ماده ۳۶- پیشنهاد های هر یک از نمایندگان مجلس شورای اسلامی در مورد اصلاح مواد این اساسنامه قابل طرح و بررسی توسط شورای رؤسای گروه ها و تصویب آن برحسب موارد مذکور در این اساسنامه می باشد.»
- ۳۴- در ماده ۳۷ فصل چهارم بعد از واژه های گروه های دوستی [-] حذف شود.

● آثار جنبی ناشی از اجرای اساسنامه مزبور

همان‌گونه که ذکر شد؛ پیش‌نویس اساسنامه مزبور موجب تثبیت تشکیلات گروه‌های دوستی پارلمانی و تعیین وضعیت حقوقی آن خواهد شد. با تصویب اساسنامه مزبور اهداف و وظایف گروه‌های دوستی پارلمانی مشخص و روند فعالیت‌های آن قانونمند خواهد شد. همچنین این اساسنامه به لحاظ دقت در تبیین وظایف گروه‌های دوستی پارلمانی و نحوه اعمال این وظایف در امور مختلف به نحو مشخص و معینی موجبات توانمندی گروه‌های پارلمانی را میسر خواهد ساخت. با توجه به مراتب فوق، پیشنهاد می‌شود در راستای حرکت گروه‌های دوستی پارلمانی در نیل به اهداف مندرج در پیش‌نویس اساسنامه مزبور که همانا تلاش و برنامه‌ریزی به منظور بسط و گسترش مناسبات دوجانبه و چند جانبه با سایر کشورها در راستای اهداف و منافع ملی جمهوری اسلامی ایران خواهد بود، تصحیحات شکلی پیشنهادی مورد مذاقه قرار گیرد.

● پیشنهادها

علاوه بر موارد اشاره شده در مبحث «هدایت به سمت اهداف کارآمدی اساسنامه» جهت اصلاح، پیشنهاد می‌شود:

- ۱- در بند «ج» ماده ۱ پیش‌نویس اساسنامه مزبور قید گردد که ارائه توصیه‌ها و پیشنهادها جهت بسط و گسترش مناسبات با سایر کشورها از سوی گروه‌های دوستی پارلمانی به کدام وزارتخانه یا دستگاه‌های ذی‌ربط ارسال می‌گردد؛
- ۲- در بند «ه» ماده ۱ پیش‌نویس اساسنامه مزبور «طرق گوناگون حل و فصل مشکلات فی‌مابین در شرایط بحرانی» تشریح گردد؛
- ۳- در ماده ۷ پیش‌نویس اساسنامه مزبور پیشنهاد می‌شود «تبصره‌ای» در خصوص شرح وظایف غیر قابل پیش‌بینی برای شورای رؤسای گروه‌های دوستی قید شود؛
- ۴- در پیش‌نویس اساسنامه مزبور «سلسله مراتبی» برای تشکیلات گروه‌های دوستی پارلمانی مطرح شود که در این صورت از امکان «تداخل وظایف» کاسته خواهد شد؛
- ۵- در خاتمه لازم است براساس اهداف سیاست خارجی «جمهوری اسلامی ایران»، بار دیگر پیش‌نویس اساسنامه مزبور نیز اصول خدشه‌ناپذیر سیاست خارجی ایران را متذکر گردد.